

SENECA despre LIBERTATE

Traducere din limba latină
de Ioana Costa

Editura Seneca

SENECA
despre
LIBERTATE

Traducere din limba latină în limba română a României
SINCLAIR
Săptămânal de literatură / Săptămânal de literatură
Săptămânal de literatură / Săptămânal de literatură
Săptămânal de literatură / Săptămânal de literatură
Săptămânal de literatură / Săptămânal de literatură

Coordonator: Florin Bănuț
Ilustrații: Sasha
Măcheta: Mariana
Coordonator: Andrei

Tipărit în România

© Toate drepturile sunt rezervate. Toate drepturile sunt rezervate.
Amplasarea textelor este în funcție de necesități. Toate drepturile sunt rezervate.
Amplasarea textelor este în funcție de necesități. Toate drepturile sunt rezervate.

Te gândești că îți voi scrie cât de generoasă a fost iarna cu noi, cum a fost ea blândă și scurtă, cât este de răutăcioasă primăvara, cât de nefiresc pentru vremea aceasta e frigul – și alte prostii de-ale celor ce nu găsesc subiecte? Eu, unul, însă îți voi scrie ceva ce să ne poată fi de folos și mie, și ție. Și ce altceva, dacă nu să te îndemn la înțelepciune? Care să fie temelia înțelepciunii, întrebi tu? Să nu te bucuri de lucruri deșarte. Am spus că aceasta este temelia: este însă culmea.

Ajunge în vârf cel care știe de ce să se bucure, care nu și-a încredințat fericirea puterii altcuiva: este îngrijorat și nesigur omul care se lasă ademenit de vreo speranță, chiar dacă este la îndemână, chiar dacă nu e greu să se împlinească, chiar dacă nu a fost nicicând înșelat în așteptările sale.

Asta să faci mai înainte de orice altceva, dragul meu Lucilius: învață să te bucuri. Crezi tu acum că vreau să te lipsesc de multe plăceri pentru că îndepartez de tine bunurile întâmplătoare și socotesc că

trebuie să te ferești de sprijinul dulce al speranței? Dimpotrivă, vreau să nu-ți lipsească niciodată bucuria. Vreau însă ca ea să ți se nască în casă: și se va naște, cu condiția ca tu să fii înăuntru. Celelalte forme de veselie nu fac să ți se umple inima; înșeninează chipul, dar sunt trecătoare – dacă nu cumva tu socotești că unul care râde e fericit: spiritul trebuie să fie vioi, încrezător, și ridicat deasupra tuturor.

Dă-mi crezare, adevărata bucurie este aspră. Sau poate crezi că omul cu chipul vesel sau, cum spun năzuroșii ăștia, hilar îi râde în nas morții, își deschide casa sărăciei, își ține plăcerea înfrânată, e pregătit să-și îndure durerile? Cine chibzuiește la acestea se află într-o stare de mare bucurie, dar prea puțin ademenitoare. Bucuria aceasta vreau eu să o stăpânești: nu-ți va lipsi în veci, odată ce ai aflat de unde să o iei.

Metalele slabe se găsesc la suprafață: cele mai prețioase sunt însă ascunse în străfundurile pământului și îl răsplătesc mai bogat pe cel ce sapă înverșunat după ele. Bunurile cu care se înveselește mulțimea oferă o plăcere subțire și de suprafață; orice bucurie ce vine din exterior este lipsită de temei: aceasta de care îți vorbesc eu ție și spre care

încerc să te îndrum este adevărată și se desface mai bogat înăuntru.

Te rog, preaiubitul meu Lucilius, să împlinești singurul lucru care te poate face fericit: retează și culcă la pământ bunurile acestea care strălucesc doar pe dinafară, pe care unul ți le promite sau pe care speri să le primești de la un altul; concentrează-ți privirea asupra adevăratului bun.

Bucură-te de ce este al tău. Dar ce înseamnă „al tău”? Tu însuți și partea cea mai bună din tine.

Chiar și acest biet trup, fără de care nimic nu se poate face, socotește-l mai degrabă necesar decât prețios; el ne oferă plăceri deșarte, care durează puțin, de care trebuie să ne căim și care, dacă nu sunt înfrânate de o bună cumpătare, au un rezultat potrivnic. Asta ți-o spun: plăcerea stă pe marginea durerii și se transformă în durere dacă lipsește măsura. Este însă greu să păstrezi justa măsură în ceea ce este socotit un bine: numai lăcomia pentru adevăratul bine este la adăpost de primejdii.

Vrei să știi ce anume este adevăratul bine și de unde vine el? Ți-o voi spune: dintr-o conștiință bună, din planuri vrednice, din acțiuni corecte, din disprețul față de întâmplare, dintr-o viață împăcată

și dintr-o înaintare cu pas constant pe aceeași cale. Oamenii care trec de la un plan la altul – sau nici măcar nu trec, ci se lasă purtați de întâmplare – cum pot avea parte de siguranță și de statornicie dacă sunt nesiguri și șovăielnici?

Puțini sunt cei care hotărăsc singuri în privința lor și a bunurilor lor; ceilalți, ca obiectele ce plutesc pe apele râurilor, nu merg înainte: sunt purtați. Unii sunt ținuți la suprafață și mișcați mai încet de un curent mai slab, alții sunt smuciți cu violență, alții sunt aruncați pe marginea râului de un curent mai puternic, alții sunt azvârliți în mare de valul umflat. Se cuvine, așadar, să hotărâm ce anume voim și să stăruim în planurile noastre.

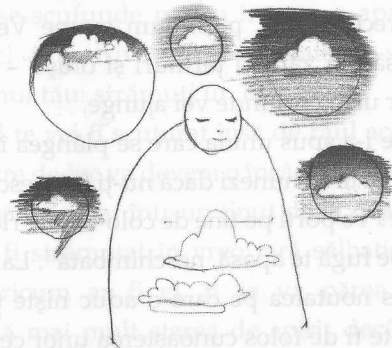
A venit acum momentul să-mi plătesc datoria. Pot să-ți dau o vorbă de-a lui Epicur al tău și să mă eliberez din lațul acestei scrisori. „E obositor să începi mereu viața.” Sau, dacă înțelesul e ceva mai limpede: „Trăiesc prost cei care veșnic încep să trăiască”.

„De ce?”, întrebi tu. Vorba asta are nevoie de o explicație. Fiindcă pentru aceia viața este veșnic neîmplinită. Nu poate fi gata de moarte cel care abia a început să trăiască. Se cuvine să ne purtăm în așa fel încât să fi trăit îndeajuns. Lucrul acesta nu îl

face însă cel care este atent cum să-și țeasă firele existenței.

Nu te gândi că sunt puțini oamenii de felul acesta; aproape toți sunt așa. Câtiva au început să trăiască tocmai atunci când e vremea să înceteze. Dacă ți se pare ieșit din comun, voi adăuga ceva ce te va mira și mai tare: unii oameni au încetat să trăiască mai înainte de a începe.

Rămâi cu bine.

Crezi că numai ție ți s-a întâmplat și te minunezi ca de ceva nemaipomenit că, deși ai călătorit până departe și ai trecut prin locuri felurite, nu ai reușit să scapi de tristețe și de suferința spiritului tău?

Sufletul trebuie să ți-l schimbi, nu cerul de deasupra capului.

Poți trece marea, poți, cum spune Vergiliu al nostru, „să dai zării și țărmuri și orașe” – greșelile tale te vor urma oriunde vei ajunge.

Socrate i-a spus unuia care se plângea în același chip: „De ce te minunezi dacă nu-ți folosesc la nimic călătoriile? Te porți pe tine de colo-colo. Pricina care te-a pus pe fugă te apasă, neschimbată”. La ce poate fi de folos noutatea pe care o aduc niște ținuturi? La ce poate fi de folos cunoașterea unor cetăți ori a unor locuri? Astă zbatere este deșartă. Întrebi de ce nu te ajută fuga asta? Fugi laolaltă cu tine. Pune-ți jos povara sufletului: mai înainte de asta, niciun loc nu-ți va fi pe plac.

Gândește-te că te afli într-o situație asemănătoare celei în care Vergiliu al nostru o prezintă pe profetesa exaltată și ațățată, aflată pe deplin în puterea unui spirit ce este al său:

„Ca o Bacchantă se zbate, sărmana, din pieptu-i să-l scoată,

Marele zeu...”

Tu mergi de colo-colo ca să-ți scuturi din spinare povara ce te apasă și care devine tot mai grea tocmai pentru că te frământă; așa și pe o corabie, încărcătura stabilă atârână mai puțin, în vreme ce, dacă e aruncată ici și colo, în dezordine, face să se scufunde partea în care o apasă. Orice faci, faci împotriva ta și te vatămi singur cu zbuciumul tău: strămuți un bolnav.

Când te vei fi scuturat însă de răul acesta, orice schimbare de loc va deveni o încântare. Chiar de vei ajunge să fii exilat într-un ținut de la capătul lumii sau vei fi strămutat în vreo țară sălbatică – locul acela, oricum ar fi el, ți se va părea primitor. Contează mai mult starea de spirit decât locul în care ajungi și de aceea nu trebuie să ne înrobim spiritul niciunui loc. Se cuvine să trăiești cu această convingere: „Nu m-am născut pentru un singur colțor, patria mea este întreaga lume”.